

AUSIÀS MARCH

Va ser un poeta català naixcut en 1397 en Valencia, fill de Pere March que també va ser un poeta Valenciano.

Passà la seua joventut en el exercici de les armes y en 1415 representà a l'estament militar en les Corte de València, quan encara no havia sigut armat cavaller. Ya en posesió de este títol, en 1419 s'enrolà en la expedició que Alfonso V el Magnànim va emprendre l'any següent sobre Cerdenya y Córcega, en la qual també agafaren part els poetes Andreu Febrer y Jordi de Sant Jordi.

Ausias March es va distingir en el llocs de Calvi y de Bonifacio. En 1422 es trobava en Gandía, on sa madre tenia que rendirle conters de l'administración de Beniarjó y de les posesions de Pardinas y Verniza, que el poeta havia heretat de son pare.

Dos anys més tard, incorporat a l'escuadra que al cap de Federico de Luna anava a combatir contra els pirates dels mars de Sicilia y del nord d'Àfrica, va tindre una destacada actuació en el atac a l'isla de Gelves.

Cap al 1425 es va establir en les seues posesions y, desde 1429, va fixar la seua residència en Gandía. Alfonso V va permetre la seua actuació en les campanyes anteriors concedintle poders absoluts en la jurisdicció civil y criminal de Beniarjó, Pardinas y Verniza, y a mes, a títol honorífic, le nomenà halconer major dels servicis de cetreria que el rey posseia en Valencia.

La vida del poeta a partir de este moment, es documenta principalment a través dels conflictes y pleits en que va estar implicat. Sovint foren els seus propis vasalls qui litigaren amb ell, y, del conjunt d'aquests pleits, es va desprende que Ausias March es va excedir més d'una volta en el exercici del seu poder, com en el cas de la denúncia que va tindre que afrontar en 1427, per abusos cometsos sobre una dona de Beniarjó, denuncia que el portà al borde de perdre les seues prerrogatives.

Altres conflictes derivaren de interferencies jurisdiccionals amb el duc de Gandía, en cuyos dominis es trobaven les posesions del poeta. Els pactes establerts amb Juan de Navarra, duc de Gandía desde 1433, no varem impedir que els oficials d'aquest pretengueren cobrar impostos als vasalls d'Ausias March (1438).

Pareix que els rocs disminuiren quan el ducat passà a mans de Carlos de Viana (1439), de qui el poeta seria recaudador de rendes en 1451. Entretant Ausias March, s'havia casat amb Isabel Martorell (1437), germana del novel·lista Joanot Martorell, morta en 1439 y de la qual es quedà la dote hereditària, tras intrincats pleits, les posesions de Ràfol, Traella y Cuca.

En 1443 va contraure nou matrimoni amb Joana Escorna, filla d'una rica familia de Pedreguer, amb la qual es va establir en Valencia (1450), on ella moriria en 1454. Ningun d'aquests matrimonis va donar descendència al poeta; sin embarg, en el seu testament, juntament amb diverses concubines, es citen cuatro fills naturals y se sap d'un altre, mort abans que el pare.

Un d'ells es va vore envoltat en obscurs conflictes, cuyes derivacions ocasionaren l'encarcelament, probablement curt d'Ausias March (1458).

Els temes predominants y la qualitat formal d'estos poemes fan al seu autor tributari dels trovadors provençals, alguns dels quals (A. Daniel, P. de Bellviure, B. de Ventadorn) demostra coneixèr de manera molt directa.

L'influix del *dolce stil novo* es patentitza en certs rasgs de un alcanç més reduït: espiritualització de l'amor, disquisicions filosòfiques, a la manera de Dante; cants a la amada morta, rendició d'avant d'una dona

d'aspecte fràgil, com Petrarca.

Sin embarg la poesia d'Ausias March desbordaria els límits de qualsevol adscripció cenyida a aquests moviments. El to conflictiu de l'obra remiteix constantment a la seua vida y ofereix una vigorosa imatge de la seua personalitat: la del senyor feudal que sofreix y confessa les seues propies contradiccions morals.

Este aspecte l'allunya dels esquemes convencionals y preciosistes dels trobadors y mostra com per a aquest autor la cultura adquirida representa, ante tot, un cúmul d'elements assimilats, inseparables de la seua personalitat moral y determinants de la seua conducta.

Així, la doctrina aristotèlica de la Ètica a Nicómaco que, a través de diverses modificacions cristianes, reglaria el llenguatge eròtic en la societat dels trobadors, per Ausiàs March es tenia que convertir en autèntica base de les seues conviccions més íntimes.

La distinció entre el bé com a simple objecte de plaer y el bé imperfecte, font de virtut, que radica en els aspectes espirituals del home, son exposats sistemàticament en poemes com *Entre amor he suportat he fortuna*, y va implícita en composicions més circumstancials, com *Callin aquells que d'amor han parlat*, que expresen l'angustia del poeta davant el seu propi comportament.

En un mateix plànol ideològic, assimilaria la doctrina de sant Tomàs d'Aquino sobre els actes humans y la seua connexió amb el intel·lecte o bé amb les passions que emparenten a l'home amb els animals; este tema es object del desenvolupament en el *Cant moral* y en altres poemes doctrinals.

L'obra ausiasmarquiana presenta dos cicles que, en les seues línees generals, segueixen la cronologia de les composicions.

La elaboració del primer d'aquests dos cicles es podria fechar entre 1427 y 1445; temàticament es centra en els poemes dirigits a *Llir entre cards* y *Plena de seny*, pseudònims de les dames que els motivaren, y sintetitzen elements de la poesia dels trobadors amb el to y els temes peculiars del poeta: debats sobre les seues conviccions y experiències contradictòries –Fantasiant, amor a mi descobre–, el repudi de deixar-se portar per qualsevol convencionalisme retòric –Leixant a part l'estil dels trobadors–.

El segon cicle comprendria els sis *Cants de mort*, possiblement dedicats a Joana Escorna, la llarga y vigorosa confesió que constitueix el *Cant espiritual* y els poemes filosòfics, de to sentencios y didàctic, que ocuparien al poeta fins els seus últims anys. Ausiàs March va morir en València en l'any 1459.

La primera nota destacable del llenguatge d'Ausiàs March es la pureça amb la que utilitza l'idioma català, sent així el primer poeta cult que, dins de la seua àrea cultural, trenca amb la tradició provençalitzant. El seu estil, llunt de tot preciosisme, pareix que vol amoldar-se al tema que tracta: es enjunt en els poemes filosòfics, pero no desdena els girs populars si aquests les serveixen com a instrument persuasiu.

El vers predominant al llarg de tota la seua obra es el decasíl·lab, en còbles generalment croades o encadenades. La seua obra va tindre un notable influència en poetes com Lluís de Vilarrasa, Lleonard de Sors, Pere Torroella y Romeu Lull, pero també sobre la poesia espanyola del Renaixement, (Boscán, Garcilaso, Diego Hurtado de Mendoza, Hernando de Acuña, Gutierre de Cetina y Fernando de Herrera).

POESIA

¿Quins tan segurs consells vas encercant,

cor malastruc, enfastijat de viure,

amic de plor e desamic de riure?
¿Com soferràs los mals qui et són davant?
Acuita't, doncs, a la mort qui t'espera.
E per tos mals te allongues los jorns:
aitant és lluny ton delitós sojorns
com vols fugir a la Mort falaguera.
Braços oberts és eixida a carrera,
Plorant sos ulls per sobres de gran goig;
Melodios cantar de sa veu oig,
dient: Amic, ix de casa estrangera.
En delit prenc donar-te ma favor,
que per null temps home nat l'ha sentida,
car io defuig a tot home que em crida,
prenent aquell qui fuig de ma rigor.
Ab ulls plorant e cara de terror,
cabells rompent ab grans udolaments,
la Vida em vol donar heretaments
e d'aquells dons vol que sia senyor,
cridant ab veu horrible i dolorosa,
tal com la Mort crida al benauriat
(car si l'hom és a mals aparellat,
la veu de Mort li és melodiosa).
Bé em maravell com és tan orgullosa
la voluntat de cascun amador;
no demanant a mi qui és Amor,
en mi sabran sa força dolorosa.

Tots, maldient, sacramentejaran
que mai Amor los tendrà en son poder,
e si els recont l'acolorat plaer,
lo temps perdut, sospirant, maldiran.
Null hom conec o dona a mon semblant,
que, dolorit per Amor, faça plàyer;
Io són aquell de qui es deu hom complàyer,
car de mon cor la sang se'n va llunyat.
Per gran tristor que li és acostada,
seca's tot jorn l'humit qui em sosté vida,
e la tristor contra mi és ardida,
e en mon socors mà no s'hi troba armada.
Llir entre cards, l'hora sent acostada
que civilment és ma vida finida;
puis que del tot ma esperança és fugida,
ma arma roman en aquest món damnada.
Ausiàs March.